

آرتور امانوئل کریستن سن

کیانیان

مترجم

ذبیح الله صفا

تهران ۱۳۸۷

فهرست مطالب

هفت - نه	مقدمه مترجم
۱۰-۱	۱ - کیان و هخامنشیان - طرح مسائل
۵۶-۱۱	۲ - کیان در گائاهها و یشتها
۱۰۵-۵۷	۳ - روایات مربوط بتاریخ قدیم در دوره ساسانی
۶۸-۵۷	روایات دینی و روایات ملی
۱۰۵-۶۸	منابع بندهشن
۱۵۶-۱۰۶	۴ - کیانیان بنابر روایت دینی
۱۰۸-۱۰۶	کی کواز
۱۱۱-۱۰۸	کی اپیوه
۱۲۲-۱۱۱	کی اوس
۱۲۶-۱۲۲	سیاوش
۱۳۳-۱۲۶	فراسیاب
۱۳۶-۱۳۳	کیخسرو
۱۳۷-۱۳۶	لهراسپ
۱۴۳-۱۳۷	ویشتاسپ
۱۴۵-۱۴۴	بهمن
۱۴۶	دارا و دارای دارایان
۱۵۳-۱۴۵	داستان کرساسپ
۱۵۶-۱۵۳	خاتمه
۲۰۹-۱۵۷	۵ - کیانیان بنابر روایت ملی
۱۵۹-۱۵۷	کی کوات
۱۶۳-۱۵۹	کی اوس

کیان وهخامنشیان - طرح مسائل

یکسان بودن نام ویشتاسپ^۱ (= گشتاسپ) پادشاه حامی زرتشت، که وجود تاریخی او بوسیله «کاناها» تأیید میشود، و ویشتاسپ پدر داریوش اول، باعث شده است که برخی از دانشمندان آن دورا یکی پندارند، و برای اثبات این وحدت پیراهین مختلف توسل جویند.

این مطلب را که هر تل^۲ طرح و اثبات کرده بود، اخیراً هر تسفلد^۳ در مقاله‌یی که برای شرکت «در مجموعه یاد بود مودی» (ص ۱۸۳ بعد) فرستاده است، از سر گرفته و همان نظر را با تفصیل بیشتر در دو مجلد از کتاب «باستانشناسی ایران»^۴ که بسال ۱۹۲۹ و ۱۹۳۰ در برلین بطبع رسیده،

Gādhā - ۲

Viḡ'āspa - ۱

۳- در کتابهای «زمان زرتشت» و «هخامنشیان و کیان» :

Hertel : *Die Zeit Zoroasters und Achaemeniden und Kayaniden*

رجوع شود به مقاله مؤلف بعنوان «تحقیق دربارهٔ مزدیسناى ایران کهن» :

A. Christensen : *Etude sur le Zoroastrisme de la Perse antique*
(Det Kgl. Danske Videnskabernes Seleskab . Historisk -
filologiske Meddelelster .XV, p. 25 sqq .

این مقاله مفصل بصورت کتاب مستقلی نیز انتشار یافته است .

Herzfeld — ۴

Modi Memorial Volume , Bombay , 1930 — ۵

Archäologische Mitteilungen aus Iran , Berlin , 1929 und 1930 — ۶

آورده است. بعقیده هرتل^۱ سلسله پادشاهان کیان (کویان) قدیم (یعنی سلسله‌یی که از کوات^۲ آغاز و به هئوسروه^۳ ختم میشود)، علی‌الظاهر رؤسای قبایل ایران شرقی هستند، خواه آنانرا داستانی بدانیم و خواه تاریخی. از طرف دیگر هرتسفلد سعی کرده است آنانرا با پادشاهان کم و بیش داستانی ماد (که هرودوت^۴ و کتزیاس^۵ فهرست آنانرا ذکر کرده‌اند)، و با کوروش که متشابه با «هئوسروه» است، تطبیق کند، و میگوید آنچه از داستان کویان بعد از حذف عناصر اساطیری باقی می‌ماند عبارتست از داستانی که قابل انطباق بر تاریخ دیوکیدس^۶ (= دیاکو مؤسس سلسله مادی) و کوروش است^۷، با تغییراتی که در روایت ایران شرقی «زرنک»^۸ (= سیستان) در آن راه یافته است. اما نکته‌یی که در نظر هرتسفلد و هرتل بسیار مهم و اساسی تلقی شده تشابه «کوی وشتاسپ» (کی گشتاسپ) با وشتاسپ هخامنشی است که ساتراپ (شهربان - والی ایالت) پرتو^۹ بوده است. بعقیده هرتسفلد این ایالت شامل زرنک نیز بود و زرتشت پیغامبر که ارمولد خود شهر رگ (= ری) آمده بود، بهمین وشتاسپ توسل جسته و روی سخن وی در گائاه بدوست. وشتاسپ پسرش سپنتودات^{۱۰}

۱- هخامنشیان و کیان، ص ۵۵

۲- Kavāta — ۳- Haosravah — ۴- Herodote

۵- Ctésias — ۶- Déiokides

۷- باستانشناسی ایران، ج ۱، ص ۱۵۳، یبعد.

۸- Zranka (Drangiane) — ۹- Parθava

۱۰- Spantodāta